

4. Тарарухин С. А. Установление мотива и квалификация преступления. Киев : Вища школа, 1977. 152 с.
5. Дагель П. С., Котов Д. П. Субъективная сторона преступления и ее установление. Воронеж : Изд-во Воронеж. ун-та, 1974. 244 с.
6. Антонян Ю. М., Еникеев М. И., Эминов В. Е. Психология преступника и расследование преступлений. М. : Юрист, 1996. 336 с.
7. Корноухов В. Е. Основы общей теории криминалистики. Красноярск, 1993. 154 с.
8. Словник української мови: академічний тлумачний словник (1970–1980). URL: <http://sum.in.ua/p/4/810/1> (дата звернення: 06.04.2018).
9. Вирок Жовтневого районного суду м. Маріуполя. Справа № 1-141/10 // Єдиний державний реєстр судових рішень (ЄДРСР). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/48786236> (дата звернення: 06.04.2018).
10. Вирок Ківерцівського районного суду Волинської області провадження № 1-кп/0158/124/2013 // ЄДРСР. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/33777013> (дата звернення: 06.04.2018).
11. Вирок Луцького міськрайонного суду Волинської області. Провадження № 1-кп/161/385/17 // ЄДРСР. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/66126913> (дата звернення: 06.04.2018).
12. Вирок Богунського районного суду м. Житомира. Справа № 1-511/12 // ЄДРСР. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/26972519> (дата звернення: 06.04.2018).
13. Вирок Московського районного суду м. Харкова. Провадження № 1-кп/643/1027/16 // ЄДРСР. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/63756709> (дата звернення: 06.04.2018).

Одержано 11.04.2018

УДК 342.9(477)

Юлія Олександрівна Кудіна,

*аспірант Харківського національного університету
внутрішніх справ*

ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН ЩОДО ЗДІЙСНЕННЯ ФУНКЦІЇ ДОСУДОВОЇ ПРОБАЦІЇ

Тривалий період часу науковці різних країн світу намагаються вдосконалити інститут пробації та запровадити його в інших державах. У міжнародній практиці покарання у виді позбавлення волі застосовується до злочинців, виправлення яких неможливе без ізоляції від суспільства. Це дає змогу особам, що притягувалися до кримінальної відповідальності за злочини

невеликої та середньої тяжкості, змінити своє ставлення до вчиненого та дійти виправлення в межах суспільства, а суспільству сприйняти особу, яка вчинила такий злочин, як особу яка може виправитись та в подальшому не вчиняти злочини.

У пенітенціарній практиці різних країн інститут пробації поділяється на певні види, які направлені на здійснення різних функцій при виконанні кримінальних покарань. Одним з найменш досліджених видів пробації, що викликає багато дискусій науковців про його застосування, є досудова пробація.

Що стосується досвіду зарубіжних країн щодо здійснення функцій досудової пробації, можна спостерігати різні погляди та практичне застосування щодо реалізації органом пробації цієї функції.

Інститут досудової пробації бере початок в країнах англосаксонської правої сім'ї. Досудова доповідь – це «вітрина» служби пробації. Сприйняття служби тими, від кого залежить винесення вироку, на всіх рівнях формується на основі якості й відповідності цього документа» – зазначає англійський вчений Д. Вітфілд з цього приводу [1, с. 59]. В більшості європейських країнах основною функцією досудової пробації є складання досудової доповіді для подачі в судові органи. Судова доповідь є інструментом для винесення об'єктивного і обґрунтованого вироку у справі. Доцільність та необхідність підготовки досудової доповіді з метою надання допомоги судовим органом у визначенні потреби порушення кримінальної справи або встановлення відповідних санкцій зазначається в Європейських правилах пробації [2]. Проте назви доповіді різняться: досудовий звіт (Молдова, Данія, ФРН), звіт про винесення вироку (Іспанія, Естонія, Англія та Уельс, Ірландія, Латвія, Словаччина), оціночний звіт (Румунія), звіт з проведення соціального розслідування (Болгарія, Фінляндія, Франція, Угорщина, Швеція). В інших державах, де запроваджена досудова пробація, вона не вважається підставою винесення судового вироку, а є лише попередньою інформацією про особу обвинуваченого [3].

У деяких державах підготовка досудової доповіді так і не зайняла своє місце в кримінальному провадженні. В Італії, Іспанії, Литві служба пробації залучається тільки після постановлення рішення у справі суддею, а тому в її обов'язки не входить

підготовка досудової доповіді та будь-який контакт з правопорушником під час досудового слідства та судового розгляду справи [3].

У США, досудова пробація означає одну із форм покарання, відповідно до якої обвинувачений погоджується дотримуватися умов випробувального терміну до набрання вироком законної сили. Також, слід відзначити, що досудова пробація призначається лише тоді, коли обвинувачений не має кримінального минулого, погоджується на досудові випробувальні програми та відповідає певним критеріям, таким як: не має двох або більше судимостей; не є наркоманом; не державний службовець, який обвинувачується у порушенні громадської довіри; не обвинувачується у злочині проти національної безпеки. На завершення відбуття підсудним попереднього випробувального терміну обвинувачення з нього знімаються. Таким чином, особа не має судимості, а держава, відповідно, не витрачає час на розслідування злочинів та виконання покарання, яке вже відбув обвинувачений у виді досудової пробації [4].

У Швейцарії, робота служби пробації від імені досудових клієнтів щодо здійснення функції досудової пробації, може бути розпочата, як тільки особа буде затримана. Перше завдання – це допомогти особам, які потрапляють у взаємодію з правоохоронними та судовими органами, подолання першого досвіду позбавлення волі та першочергова характеристика особи яка вчинила злочин. У деяких кантонах цей тип втручання був введений з урахуванням запобігання самогубству.

В Іспанії, органи пробації не беруть участі в роботі з особою яка вчинила злочин на досудовому етапі. Вони лише контролюють додержання прав особи яка перебуває під вартою та виступають гарантами, що особа не постраждає від наслідків перебування в місцях позбавлення волі. Також слід відзначити, що органи пробації, не відіграють жодної ролі в процесі судочинства, оскільки, як правило, не складають звіту або презентації для органів судової влади.

У Республіці Казахстан закон «Про пробацію» був прийнятий 30.12.2016, відповідно до нього досудова пробація це діяльність і сукупність заходів щодо надання соціально-правової допомоги підозрюваному, обвинуваченому, спрямованих на

корекцію їх поведінки. Вищевказаний закон визначає Досудову доповідь, як інформацію про особистісні особливості підозрюваного, обвинуваченого, виконанні ними заходів, передбачених індивідуальною програмою надання соціально-правової допомоги, проходженні рекомендаціям служби пробації та прийнятті її допомоги. Служба пробації складає по відношенню до особи яка вчинила злочин індивідуальну програму надання соціально-правової допомоги і забезпечує її реалізацію. За результатами реалізації зазначеної програми, а також на підставі відомостей, отриманих в процесі складання індивідуальної програми, служба пробації складає досудову доповідь, щодо особи ще до початку судового розгляду.

Але в наш час є й такі країни які тільки здійснюють поступові кроки щодо впровадження інституту пробації, прикладом може слугувати Російська Федерація. Слід відзначити, що велике зацікавлення в створенні вказаного інституту має судова гілка влади, оскільки маючи в своєму розпорядженні досудову доповідь, в якій міститься інформація про криміногенні, соціальні та психологічні особливості підсудного, оцінку ризиків скоєння повторного правопорушення та рекомендації щодо доцільності застосування умовного заходу, суд може призначити додаткові обов'язки, з урахуванням індивідуального плану роботи з правопорушником. Нині у Російській Федерації не створено службу пробації, але вказаний орган є актуальним, що підтверджує Концепція довгострокового соціально-економічного розвитку РФ на період до 2020 року, але фінансування вказаного органу до 2020 році не передбачено жодним законодавчим документом [5].

Досудова пробація в Україні застосовується на етапі судового провадження щодо осіб, обвинувачених у вчиненні злочину, та полягає у складанні досудової доповіді – письмової інформації, що характеризує особу обвинуваченого. Головною функцією досудової пробації в Україні є надання досудових доповідей на стадії підготовчого судового провадження для попередньої характеристики особи яка вчинила кримінальне правопорушення.

Досудова доповідь служить інструментом, що забезпечує з'єднання правосуддя та органів виконання покарання, що є

новизною та відрізняє від попередньої моделі виконання кримінальних покарань. Однак проблемним залишається питання різного та інколи навіть не схожого між собою застосування інституту досудової доповіді у державах з однорідною системою виконання покарань, таких як Франція, Данія, ФРН, Швеція, Угорщина. Різне застосування інституту досудової доповіді в країнах, не може вказувати на те, що в одній державі цей інститут працює більш ефективно ніж в іншій. Скоріш всього, це зумовлено пристосуванням найбільш ефективної роботи системи виконання покарань в цілому, для конкретної держави, з урахуванням державних органів та установ, які здійснюють функції держави в даному напрямку.

Таким чином, можна зробити деякі висновки. Досудова пробація за кордоном виконує різні соціальні, правоохоронні, судові і кримінально-виконавчі функції у відношенні певних категорій осіб, переважно таких, що не мають суттєвого кримінального досвіду та глибокої особистісної кримінальної деформації. Можливо вказати на такі функції досудової пробації у різних країнах: 1) функцію інформування суду з метою об'єктивного і обґрунтованого прийняття судового рішення у кримінальному провадженні; 2) функцію гуманного поміркованого з точки зору застосування державного примусу аналога кримінального-покарання; 3) як форма досудової допомоги обвинуваченому, стимул до самовиправлення, корекції власної поведінки, виключення суїциду. Значна група країн взагалі не визнає необхідності в існування досудової пробації.

Інститут досудової пробації, неодмінно повинен бути у вітчизняній системі виконання кримінальних покарань. Щодо практичного застосування реалізації органом пробації її досудової функції в Україні, не слід копіювати модель практичного застосування цього інституту конкретної держави, оскільки вона буде ефективною саме в тій державі з її законодавством та державними органами та установами які працюють в системі виконання кримінальних покарань. В Україні слід розробити свою модель практичного застосування інституту досудової доповіді з урахуванням вітчизняного законодавства та функціонування державних органів та установ в системі виконання кримінальних покарань.

Список бібліографічних посилань

1. Вітфілд Д. Вступ до служби пробації : монографія. Київ : Атіка, 2004. 236 с.
2. Recommendation of the Committee of Ministers to member states on the Council of Europe Probation Rules // Council of Europe : офіц. сайт. URL: <http://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1575813&Site=CM> (дата звернення: 25.03.2018).
3. Probation in Europe. Summaries / Published by CEP. URL: http://www.cepprobation.org/default.asp?page_id=157&map_id=152 (дата звернення: 25.03.2018).
4. What Is Pretrial Probation? // Confederation of european probation : сайт. URL: http://www.ehow.com/about_6600295_pretrial-probation_.html (дата звернення: 25.03.2018).
5. О Концепции долгосрочного социально-экономического развития Российской Федерации на период до 2020 года : распоряжение Правительства РФ от 17.11.2008 № 1662-р. *Собрание законодательства Российской Федерации*. 2008. № 47. Ст. 5489.

Одержано 11.04.2018

УДК 343.132

Тетяна Олексіївна Кузубова,

*ад'юнкт Харківського національного університету
внутрішніх справ*

ПРОЦЕСУАЛЬНІ АСПЕКТИ ТИМЧАСОВОГО ДОСТУПУ ДО РЕЧЕЙ І ДОКУМЕНТІВ, ПОВ'ЯЗАНІ З НЕПОВНОЛІТТЯМ ОСІБ

Відповідно до п. 19 ч. 1 ст. 3, ст. 159–166 КПК України [1] особи зі сторона захисту, а саме підозрюваний, обвинувачений (підсудний), засуджений, виправданий, особа, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, їхні захисники та законні представники можуть застосувати на підставі слідчого судді, суду тимчасовий доступ до речей і документів з метою отримання доказів. Надання стороні захисту права безпосередньо проводити таку процесуальну дію є новелою кримінального процесуального законодавства України. Це неодмінно зумовлює необхідність ґрунтовного дослідження означеного питання з метою